4e Jaargang No. 6 Zaterdag 5 November 1910

DE TRIBUNE

Redactieadres: D. J. WIJNKOOP, Laing's Nekstraat 33 Amsterdam.

SOC.DEM.WEEKBLAD

Administratieadres: J. C. CETON, Wijttenbachstraat 13 Amsterdam.

- VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG. -
Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 mnd. Buitenland 65 ct. Losse nummers 3 ct.
Advertentiën per regel 15 cent. Bij abonnementen speciaal tarief.

Orgaan van de Soc.-Dem. Partij

Redactie: J. C. CETON, H. GORTER, W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

INHOUD: Een sterk staaltje. — Klassejustitie. — Trekkers. — De Redders der Orde. — Een waarschuwend voorbeeld. — Wibaut's Verweer. — Vrouwenrubriek: Verbod van Vrouwenarbeid. — Parlementaire-Kroniek: Bakkerswet. — Van het Partijbestuur. — Van de Afdeelingen. — Agenda. — Correspondentie. — Advertentiën.

Verschenen:

CONGRES VERSLAGEN

der Sociaal Democratische Partij.

INHOUD: 1. Stichtingscongres op 14 Maart 1909. — 2. Spoed-Congres op 21 Maart 1909. — 3. Verkiezings-Congres op 23 Mei 1909. — 4. Congres ter behandeling van Statuten en Huish. Regl. op 30 Januari 1910. — 5. Eerste jaarcongres op 28 en 29 Mei 1910.

Omvang 128 pag.

Prijs 25 cent, franco per post 28 cent

Aanvragen te richten aan de administratie van de Tribune, **Wijttenbachstraat 13, Amsterdam.** Het bedrag is bij vooruitbetaling te voldoen.

Een sterk staaltje.

In het S. D. Maandschrift *De Nieuwe Tijd* geeft Mr. W. A. Bonger „eenige psychologische en sociologische opmerkingen" ten beste over „Marxisme en Revisionisme". Wij voor ons willen nu met Mr. Bonger over zijn „psychologie" en „sociologie" niet twisten, maar wel over zijn politiek inzicht. Dit komt o. i. het best uit in wat hij zegt over het Kiesrecht.

Op bladzijde 762 van het Oktobernummer van *De Nieuwe Tijd* lezen we nl.:

De tweede kwestie, die naar mijn meening niets met Marxisme te maken heeft, is het verschil in opvatting omtrent den Kiesrechtstrijd in Nederland. Eenerzijds wil men voortgaan op den ingeslagen weg, door steeds meer scharen van arbeiders in de Kiesrechtbeweging te betrekken en door een petitionnement blijk geven van de krachtige wil der massa, anderzijds de beweging voeren naar de massa-staking.

Zichier hoe Mr. Bonger blijk geeft van zijn onkunde op een gebied, dat inderdaad de verschillen tusschen Marxisme en Revisionisme *in de praktijk* beheerscht. Het eenerzijds, anderzijds is door Mr. B. geheel willekeurig en met voorbijgaan van de werkelijke verschillen gekozen. We willen de kwestie van het „voortgaan op den ingeslagen weg" en die van het „betrekken van steeds meer scharen" voorbijgaan, omdat we op den voorgrond stellen dat de Arbeiders-Partij evengoed als de Sociaaldemocratische Partij *zegt* de proletarische massa te willen organiseeren en den ouden weg te willen volgen.

Voor de beoordeeling van het voortgaan op den ingeslagen weg zou anders in aanmerking kunnen komen dat Mr. Troelstra in 1899 op het Kongres te Leeuwarden met instemming van gansch het Kongres de woorden aanhaalde van Ferdinand Lassalle: „**Het Algemeen Kiesrecht** is dus niet slechts een politiek, maar ook..... **de eerste voorwaarde voor alle sociale hervormingen**". En zelf zeide: „Laat ons dus in de eerste jaren onze krachten zoo weinig mogelijk verspillen" d.w.z. ze geheel op den strijd voor Kiesrecht koncentreeren. Als men dit bedenkt en dan nagaat wat nog in 1909 op het Verkiezingskongres te Rotterdam door de Arbeiders Partij werd besloten, n.l. vooral niet *enkel* onder de leuze Algemeen Kiesrecht te strijden, maar tienurendag, staatspensioneering etc. eraan toe te voegen (dus de sociale hervormingen die men niet zonder A. K. althans niet zonder de alles overheerschende strijd voor A. K. erlangt), dan heeft men materieel voor het antwoord op de vraag of de Arbeiders Partij in de laatste jaren den oorspronkelijk ingeslagen weg ook is blijven volgen.

Maar volgens Mr. B. zou het verschil tusschen de twee richtingen hierin zitten: De een wil een petitionnement, de andere de massa-staking. Hiermede doet Mr. B. beide richtingen onrecht, daar de Arbeiderspartij evenmin ooit heeft beweerd, de beweging niet naar een massa-staking te willen voeren, als de Sociaaldemokratische Partij dat ze geen petitionnement zou willen, dat blijk gaf van den krachtigen wil der massa. Mr. B. praat er maar over zooals het hem invalt. Trouwens is het petitionnement pas een gedachte van den laatsten tijd en bestaan de verschillen tusschen de marxistische en de revisionistische practijk langer dan deze uitvinding. Trouwens wil geen enkele socialistische leider de beweging „voeren naar de massastaking", maar dient de Sociaaldemokratie er voor te zorgen dat eventueel de massa-staking de beweging voert naar het Socialisme, en bijv. niet naar verdeeldheid en anarchie zooals in 1903. Want even goed als een petitionnement naar de overtuiging der marxisten onder zekere voorwaarden een goed middel zou kunnen zijn om de massa in beweging te brengen, zoogoed zou de massa-staking, die vast en zeker te eeniger tijd in de beweging zal uitbreken, een middel tot des-organisatie in plaats van tot proletarische organisatie kunnen worden. Mr. Bonger deed als wetenschappelijk man goed te zorgen, dat hij eenige ervaring had van de zaak waarover hij praat.

Het verschil tusschen de richtingen zit hierin, dat de Sociaaldemokratische Partij de wetenschap van de ekonomie, het historisch-materialisme, de ekonomische en historische omstandigheden, het marxisme in de politiek beproeft toe te passen. Dat daarentegen de Arbeiderspartij enkel op de woorden der tegenstanders let, en die woorden niet aan de daden der politieke historie en de ekonomische verhoudingen der politieke groepen toetst. Doet men dit evenwel, en van een wetenschappelijk man als Mr. B. mag men verwachten dat hij het doet, dan ziet men wat de ekonomische verhoudingen der groepen van de liberale unie en de vrijzinnig-demokratie betreft, dat zij vooral vertegenwoordigen de oude en de nieuwe middenstand zoowel in de stad als op het land, verder intellektueelen en handwerkers, in één woord alle lagen van de kleine burgerij. De christelijke partijen der anti-revolutionairen en katholieken kunnen erop wijzen helaas nog groote groepen van industriëele arbeiders te omvatten. De liberalen omvatten zoogoed als geene. Nu is de kiesrechtstrijd een strijd van de arbeidersklasse, die in haar geheel met man en vrouw de politieke macht wil, en dus strijdt om politieke machtsmiddelen, de volledige demokratie en het kiesrecht. Van de groepen der kleine burgerij die het kiesrecht reeds heeft, groepen die o.a. in de vrijzinnige partijen vereenigd zijn, nog te verwachten dat zij dien machtsstrijd van de hun, voorzoover ze aan het bezit vasthouden (dat doen ze immers in die partijen), vijandige arbeidersklasse daadwerkelijk zouden steunen, is a priori even dwaas en onwetenschappelijk en tegen alle ervaring, als te veronderstellen dat een haas uit zijn huid springt. Inzooverre doen de ekonomische verhoudingen al van te voren zien, dat de liberale Unie en de vrijzinnig-demokraten niet voor een wezenlijk onverzwakt Algemeen Kiesrecht voor man en vrouw *kunnen strijden*. Maar niet alleen dat ze het niet *kunnen* doen, ze doen het ook niet en hebben het niet gedaan. Goeman Borgesius wordt het best gekarakteriseerd als de politicus, die van zijn politieke jeugd af, steeds over het A. K. sprak en het steeds op het psychologische moment — als ge dan zoo van psychologie houdt, Mr. B. — wist te smoren. Zie zijn kompromis met den ouden Heemskerk, waarover we verleden week spraken, zijn technische herziening der kieswet, zijn blanco-kiesrecht-artikel in de Grondwet, om U uit elk tientaljaren maar één voorbeeld te noemen. Hij lijmde en lijmt steeds alle «demokratie» aan de meest onbeschaamde arbeidersvijanden, de konservatieven. En de vrijzinnige demokraten, die pas een tiental jaren geleden zoogenaamd om het Kiesrecht uit de Unie trokken, hebben nog nooit in werkelijkheid voor het A. K. gestreden, deden in de laatste jaren wel aan alle kiesrecht-verraad van Borgesius mee maar niet aan de Kiesrechtbetoogingen der arbeiders, en bedachten buitendien bij monde van hun leiders allerlei uitvluchten (toetsingsrecht, organisch kiesrecht, dameskiesrecht, versterking der Eerste Kamer) om het arbeiders-Kiesrecht te verzwakken. Mr. Bonger moet eens eerst wat meer gaan bestudeeren de Hollandsche ekonomische toestanden en de Hollandsche politiek, voor hij zich weer op dit gebied waagt.

En daarin zit nu ons groote verschil met de Arbeiders Partij. De strijdende Marxisten, de eigenlijke sociaaldemokraten roepen het de massa zonder ophouden toe, alleen uw eigen klasse is voor uw machtsstrijd te vertrouwen en geen enkel der burgerlijke groepen. De leuze A. K. in de mond der burgerlijke demokraten van links is, ekonomisch en politiek kunt ge het zien, het bedrog om de arbeiders te verdeelen. Een proletarische kiesrechtstrijd moet uitgaan om de arbeiders in een socialistisch gezinde massa te vereenigen. Die van de Arbeiders Partij gaat met de liberalen tegen de klerikalen, en verdeelt daardoor de arbeiders minstens in drieën. Want óók de niet politiek geschoolde, maar reeds klassebewuste arbeiders, de zgn. revolutionairen, verzetten zich tegen, maar organiseeren zich niet in een Arbeiderspartij die liberaal-gezind en niet in de eerste plaats anti-kapitalistisch is.

Wp.

Klassejustitie.

Dat de justitie een machtinstituut is, in hoofdzaak dienend tot handhaving der bestaande orde der burgerlijke maatschappij en van het privaat-bezit aan productiemiddelen, is onder socialisten wel zoo'n beetje een gemeenschappelijke overtuiging geworden.

In dagen trouwens van eenigszins heftigen klassenstrijd valt dit karakter der rechterlijke macht ook den eenvoudigsten arbeider even duidelijk in 't oog als de rol, die politie en eventueel de militaire macht dan vervullen.

Wanneer de arbeider tot weken en maanden gevangenisstraf veroordeeld wordt, omdat hij bij een staking, zooals b.v. bij 't groote conflict van den afgeloopen winter in de bouwvakken te Amsterdam, een onderkruiper of verrader van zijn klasse en van den strijd om eenige verbetering een ruw woord of een opstopper heeft verkocht, dan ziet ook de minst ontwikkelde wel, hoe de rechtelijke macht hier recht handhaaft ten koste van de nietsbezitters, ten bate van de bezitters.

En wanneer een arme drommel voor een kleinigheid, die hij gestolen heeft, «volgens de wet» veroordeeld wordt tot een zware straf, dan is er niet veel inzicht noodig om te begrijpen, dat de wet, de strafwet, gefabriceerd is dooreen bepaalde klasse met het doel haar hoogste goederen, het bezit namelijk, en niet iets werkelijk hoogs of schoons te verdedigen.

De oude socialistische beweging in ons land maakte terecht dan ook steeds van het vele en overvloedige propaganda-materieel gebruik, dat de justitie elken dag op die wijze levert aan den vijand der bestaande maatschappelijke orde. In haar goede, nu reeds oude dagen deed de S.D.A.P. dit ook nog wel. En de tegenwoordige vrijen of syndicalisten verzuimen nog steeds niet, de propaganda tegen dezen vorm van de kapitalistische overheersching te richten.

Wij, van de partij, die tot taak heeft het revolutionnair sociaaldemocratische gevoel, maar ook het wetenschappelijk inzicht onder de arbeiders van Nederland op nieuw te wekken, wij kunnen, door het vele, dat wij te verrichten hebben, helaas niet altijd alles op den voorgrond brengen, wat wij zouden willen. En bovendien is de klassenstrijd in ons land op 't oogenblik, sinds de Arbeiderspartij hoe langer hoe meer een zuivere Arbeiderspartij zonder meer is geworden, zoo weinig scherp, dat de bourgeoisie geen aanleiding heeft om meer dan strikt noodig is de bestaande wetten en 't bestaande recht tegen de arbeidersklasse aan te wenden. Wij zijn nog een heel eind van de Duitsche en de Fransche toestanden, waar de justitie en «'t recht» hoe langer hoe

meer als scherpste wapens tegen de arbeiders en hun partij worden aangewend, waar ook de wetgeving, vooral in Duitschland, hoe langer hoe meer in die richting wordt gebogen, aan dat doel aangepast.

Des te meer is 't noodig om eens een enkelen keer aan een enkel staaltje te toonen, wat voor een barbaarsch klasseinstrument wij in onze justitie toch wel bezitten.

Trouwens: de Nederlandsche justitie draagt, in overeenstemming met den tijd, waaruit haar inrichting dagteekent, geen spoor van een, zij 't ook maar burgerlijk-revolutionnairen invloed. Zij is zoo ver mogelijk verwijderd van elke toepassing der rechtspraak door het volk zelf, door gezworenen, waarop in elke werkelijk vrije maatschappij 't recht berustte, een toepassing, welke wij zelfs in landen als Rusland en Duitschland vinden om niet te spreken van meer democratisch-ingerichte staten.

En zoo valt dan ook niet te loochenen, dat onze justitie in haar gewonen gang, tot de meest doortraptburgerlijke, meest vastgeroest-consorvatieve en voor alle menschelijkheid, om niet te spreken modern maatschappelijk verantwoordelijksgevoel gesloten, domme en bekrompen klieken behoort, die men op den aardbodem nog aantreft.

Denk een oogenblik na over 't volgende eenvoudige geval, ontleend aan de gewone rubriek der strafzittingen van een rechtbank.

In den afgeloopen zomer hield in de Metropool van het Leger des Heils te Rotterdam, toevluchtsoord dus voor de maatschappelijke schipbreukelingen eener groote stad, een zekere arme, half-idiote stakker verblijf, een los werkman, sjouwer aan de groentemarkt. Op een nacht ontstond er een twist, om niets, om een kleinigheid, die echter voor deze zoo diep gezonkenen nog een heele beteekenis had, tusschen dezen man en een anderen, die naast hem in een krib sliep en die een drankzuchtige was. De drankzuchtige dient den sjouwer een steek toe met zijn pas geslepen mes, waardoor een hevige verbloeding ontstaat. Eenige zoogenaamde „Heilsoldaten" brengen den man naar 't Ziekenhuis om er verbonden te worden. De dienstdoende assistent, een zekere dr. R. v. Vollenhoven, „constateert" — geheel onjuist, zooals weldra bleek — een oppervlakkige vleeschwond, doch vond geen termen hem op te nemen. Op de vraag van een getuige, tot dezen gevoeligen en gewetensvollen jeugdigen medicus, of de gewonde man terug moest gebracht worden naar de Metropool, kreeg deze man ten antwoord: „Dat kan mij niet verdommen".

Toen de gewonde in de Metropool teruggebracht was, begaf hij zich sleepend en gesteund naar het privaat, daar men hem op 't Ziekenhuis geweigerd had hiervan gebruik te maken. Korten tijd later vond men hem daar dood. Reeds gedurende 't vervoer van 't Ziekenhuis naar de Metropool hadden de getuigen 't verband zich weer rood zien kleuren. De man was eenvoudig doodgebloed, terwijl hij bij een eenigszins behoorlijke behandeling gemakkelijk in 't leven had kunnen blijven. Niettegenstaande volgens de eenvoudigste rechtsbegrippen de dood van dezen man dus veroorzaakt is door de nalatigheid en onverschilligheid van den assistent in 't Ziekenhuis, niettegenstaande uit de getuigenverklaringen bleek, dat deze man 't hierboven genoemde „beschaafde" antwoord had gegeven op de beleefde vraag van een agent of 't raadzaam was den man in dien toestand weer te vervoeren, eischte de heer ambtenaar van het O. M., zekere Mr. Wolfson, toch twee jaar gevangenis, niet voor zijn klassegenoot, doch voor den ontoerekenbaren ongelukkige die getergd en uit zijn slaap gewekt, in zijn drift met een mes had gestoken.

En deze curieuse rechtsverdediger gebruikte bij zijn requisitoir b.v. de volgende termen:

> Wat nu voorts betreft de behandeling in het Ziekeuhuis, daaromtrent knnnen leeken niet oordeelen. Wel moge men zeggen, dat het beter ware geweest, den man eenigen tijd in observatie te houden, dat men hem gelegenheid had moeten geven van het privaat gebruik te maken, maar met dat al mogen we niet twijfelen aan de goede trouw die bij de behandeling heeft vooropgestaan.

Nota bene, terwijl het volgens de getuigenverklaringen juridisch vaststaat, dat de gewonde er 't leven zou hebben afgebracht, indien hij niet als een hond weer naar zijn hok terug was gestuurd!

Wij hebben hier een staaltje voor ons van klassejustitie in haar meest bruten, ergerlijken vorm. Wij kennen de uitspraak van de rechtbank nog niet, doch hoe die ook moge uitvallen, vast staat, ten eerste dat het rechtsgevoel hier, zoo er een schuldige is, den geneesheer als zoodanig aanwijst, ten tweede, dat een rechtbank van leeken den beklaagde, den achterlijken drankzuchtige, zou vrijspreken, indien zij zich door dit rechtsgevoel liet leiden. Nu echter, door den aard van onze justitie gaat de schuldige niet alleen vrij uit, doch wordt een zware straf geeischt voor den onschuldige. Hoe zou 't ook anders mogelijk zijn, waar tegenover elkaar gewogen worden een „geacht" klassegenoot van den ambtenaar van het O. M., een studiegenoot wellicht, dien hij dien eigen avond in een gezelschap of op de societeit kan ontmoeten en een arme, verwaarloosde, lampzalige drommel, om wien niemand zich bekommert? Rechters en ambtenaren van het O. M. zijn nu eenmaal geen bovenmenschen, geen idealisten of droomers, doch simpele bourgeois en gewoonlijk ook nog van zeer matige geestesgaven. Zij spreken en eischen recht, zooals zij het recht voelen.

Laten deze en dergelijke staaltjes de arbeiders echter een aansporing te meer zijn om den onverzoenlijken strijd aan te binden tegen een Staat en een stelsel, die zulk recht behoeven.

v. R.

Trekkers.

He Leven der Polderjongens is de titel van de resultaten van een onderzoek ingesteld naar de arbeidsverhoudingen der zg. polderjongens door den Direkteur Generaal van den Arbeid, en dat bij al zijn, trouwens toegegeven, onvolledigheid, voor de strijdende arbeidersklasse zeker niet van belang is ontbloot. Het is te vinden in het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek, in het Septembernummer van dit jaar. Wij willen naar aanleiding daarvan enkele opmerkingen maken, enkele voorbeelden althans hoe dit onderzoek het strijdend proletariaat raakt.

In de groote steden, zeker in die waar de grootindustrie geen overweldigende invloed heeft zooals in Amsterdam e.a. groote Nederlandsche steden, is het bouwvak-proletariaat van doorslaggevende beteekenis. Men kan min of meer aan de mate van organisatie en inzicht van *dit* proletariaat in die steden, de werkelijke revolutionaire kracht van de daar strijdende arbeidersklasse afmeten. Ook in Duitschland is de ontzaglijke organisatie der Bouwvakarbeiders, naast die van de Metaalbewerkers, beiden pas beproefd in schitterend gestreden modernen strijd der werfarbeiders en der bouwers, het zekerste teeken van de vastgesloten organisatie en vastbesloten wil van het Duitsche proletariaat *in het algeween* in den tegenwoordigen tijd.

Maar meer naarmate de gansche industrieële ontwikkeling geringer is, dus meer in Holland dan in Duitschland, hangt het bouwvak-proletariaat nog tezamen met en vooral af van het overschot van het landbouw-proletariaat, met het reizend en trekkend landelijk proletariaat, o.a. dus van wat men in den algemeenen naam van «de polderjongens» kan samenvatten.

En niet alleen met de bouwvak-arbeiders, maar ook met de havenarbeiders, die in Rotterdam vooral van groote beteekenis zijn voor de ontwikkeling van het strijdende proletariaat, houdt deze kategorie van landelijke arbeiders zeker eenig verband. Uit bovengemeld onderzoek nu blijkt, dat «zeker tegen de verwachting van velen, die zich met het arbeidersvraagstuk in de Rotterdamsche haven bezig houdt... ruim de helft der bootwerkers in Rotterdam of in hare onmiddellijke omgeving geboren zijn." Niet meer dan 506 of 3.8 pCt. kwamen uit Noord-Brabant.... Uit Zeeland waren 752 of 5.7 pCt. van de totale hoeveelheid bootwerkers geboortig.... In het geheel was er 4 pCt. van de 13182 bij de volkstelling op 31 Dec. 1909 als bootwerkers te Rotterdam opgegeven havenarbeiders geboortig uit de gemeente, waar de polderjongens inheemsch zijn. Uit Rotterdam zelf kwamen 41.1 pCt.; uit de bij de stad getrokken en de onmiddellijk aangrenzende gemeenten (10.7 pCt.), dus in de buurt liggende Zuid-Hollandsche gemeenten (1.3 pCt.), Noord-Brabant (3.8 pCt.), Gelderland (slechts 0.2 pCt.), Zeeland (5.7 pCt.) tezamen 21.7 pCt. Of als men de eerste 10.7 pCt. (uit de onmiddelijk aangrenzende gemeenten) bij Rotterdam wil trekken, dan kwam meer dan de helft uit Rotterdam zelf, slechts 11 pCt. uit het nabije Zuid-Holland, Zeeland, Brabant en Gelderland, en de rest van elders. Inderdaad dus anders dan velen wellicht meenden. Maar toch zóó dat men kan zien den band, die het Zuid-Hollandsche, Zeeuwsche en Brabantsche land met zijn bijna 1500 aan Rotterdam geleverde bootwerkers, ongerekend nog de ruim 1400 uit Delfshaven, Charlois, Kralingen, Capelle, Schiedam, Rhoon, Hillegersberg en IJselmonde gekomenen aan die stad bindt.

Zijn deze 1500 (of bijna 3000 als men de direktste omgeving van Rotterdam meerekent) uit niet direkt grootsteedsche verhoudingen gekomen en zeker van *grootër* blijvende invloed op de meer dan 13000 Rotterdamsche bootwerkers, minder blijvend maar zeker niet minder gewichtig voor het oogenblik moet de invloed zijn der 400 metselaars en stukadoors te Vught (en 75 te Terheyden) in Noord-Brabant, die „wordt er ergens in ons land een groot werk aanbesteed, vaak gebezigd worden om den metsel- en ruweren stukadoors-arbeid te verrichten". De Direkteur-Generaal van den Arbeid zegt zelf: „Er valt niet aan te twijfelen, dat dit 400-tal metselaars, die zich zeer spoedig verplaatsen, in korten tijd veel werk verrichten, een grooten invloed hebben op de verhoudingen in het bouwvak in het geheele land". Waar de Direkteur slechts Noord-Brabant, Zeeland, Gelderland en de Zuidelijke deelen van Zuid-Holland onderzocht, en onder „polderjongens" voornl. verstaan worden de grondarbeiders die, trekkend van de eene plaats naar de andere, gebruikt worden bij de uitvoering van openbare werken, zal elkeen het eens zijn, dat de werkelijke invloed van de trekkende en ook van de zich elders als bouwvakarbeiders vestigende proletariërs zich veel verder uitstrekt dan enkel tot dien van de metselaars van Vucht.

Het is duidelijk dat deze arbeiders slechts op ééne wijze in den reeds moeilijken strijd van het bouwvak-, het haven- en het algemeene proletariaat kunnen worden getrokken. Niet de vakorganisatie, maar de algemeene, de politieke arbeidersbeweging kan alleen, althans in de eerste plaats, deze trekkende mannen eenig begrip van den strijd van het proletariaat geven. Aan een specialen groep van vakarbeiders voelen deze trekkers zich niet verwant; een bepaalden patroon hebben zij niet, althans niet vóór zij zich vestigen in de groote stad, hetzij dan als haven- of als bouwvakarbeiders of anderszins. De „moderne" zoomin als de „onafhankelijke" vakorganisitie kan ze aangrijpen. Maar de uitbuiting ondergaan zij zoo goed, neen erger dan hun stadsche kameraden. De beweging, de *strijd* van het proletariaat, slechts de *algemeene* strijd kan ze idee geven van hoe hun nooden tezamen met die van de stadsproletariërs verholpen kunnen worden, alleen door het Socialisme. Een diepgaande proletarische kiesrechtbeweging kan ook hen tegen den klassestaat in het geweer brengen. En dit is noodig vooral voor de vakbeweging.

Wp.

De redders der orde.

Merkwaardige steunpilaren der orde zien we in den laatsten tijd te voorschijn komen. In Moabit (later in Bremen, in de Rijnstreek, in Leipzig, en nu weer in Wedding) maakten de officieele ordebewaarders eenige dagen de straten onveilig, mishandelden en doodden geheel willekeurig vreedzame, daar wonende burgers, ontzagen zelfs niet de vrouwen en kinderen, zoodat het er veel van had alsof een horde razende wilden de stad was binnengedrongen. Tegelijkertijd vertelde de chef der onderkruipers Hintze aan een journalist van de praktijken zijner bende, die, hoewel zij bestaat uit het gevaarlijkste en brutaalste gepeupel, de bescherming geniet der politie en de toestemming der heerschende klassen om met revolvers en knuppels tegen de georganiseerde arbeiders op te treden. Deze verschijnselen echter zijn noch nieuw, noch bepalen zij zich tot het tegenwoordig Pruisen. Reeds voor een halve eeuw schreef Marx in zijn geschrift „De achttiende Brumaire onder Louis Bonaparte" over de rol der Decembristen: „Het uitschot der burgerlijke maatschappij vormt ten slotte de heilige phalanx der orde." In Amerika, het land der trusts en der Pinkertons, zien we bij elke groote staking, hoe misdadigers en Hooligans erbij gehaald en als geheime politieagenten beëedigd en bewapend worden, met het recht, straffeloos de stakenden en de rustige burgers neer te schieten of hun de beenderen stuk te slaan. En in Frankrijk werden onlangs in een decreet van Millerand de arbeidswillige spoorwegarbeiders opgeroepen zich te wapenen, om beschermd te zijn tegen de aanvallen der stakenden, want de staat was onmachtig ze te beschermen.

Dat moet wel een bizonder soort «orde» zijn, die met dergelijke ordebewaarders en met zulke middelen gered moet worden. Inderdaad is de kapitalistische orde een zeer bizondere. Wanneer de heerschende klassen en hare organen in roerende woorden van de noodzakelijkheid der orde spreken, doen ze een beroep op de vage begrippen van den alledaagschen mensch, voor welke orde het tegenovergestelde beteekent van wanorde, levensgevaar, moord en diefstal. Natuurlijk, orde moet er zijn, er moet geen wanorde zijn. Wij moeten zonder levensgevaar veilig ons werk en onze zaken kunnen doen en met elkaar kunnen omgaan. De staat, en van hare organen in de eerste plaats de politie, moet ervoor zorgen, dat deze orde gehandhaafd blijft.

Hiermee evenwel is slechts de uiterlijke vorm der orde aangeduid; haar wezen ligt dieper. Orde heerscht, als alle raderen draaien, als alle treinen gaan, als de kinderen op den bepaalden tijd in de school en de arbeiders in de fabriek komen, de winkeliers verkoopen, de kapitalisten zaken doen; om kort te gaan, als de geheele productie ongestoord haar gang gaat. Deze productie is de grondslag, haar ongestoorde voortgang een noodzakelijke behoefte voor het geheele maatschappelijke leven. Daarom is elkeen zich meer of minder klaar bewust, dat orde nog iets meer en belangrijkers beteekent, dan afwezigheid van oproer op straat Daarom beschouwt de bourgeoisie elke staking, voornamelijk de uitgebreide staking als een verstoring der orde, al wordt de orde uiterlijk daardoor niet verstoord.

En in zooverre heeft zij gelijk, als zij nog in 't bizonder belang heeft bij de instandhouding dezer orde. Want de productie is onder het kapitalisme tegelijkertijd uitbuiting. De productie van verbruikswaarde is hier met de productie van meerwaarde ten nauwste en noodzakelijk verbonden. Dit is de oorzaak, dat de bourgeois een fanatiek aanhanger der orde is. Orde beteekent voor hem, dat de uitbuiting ongestoord haar gang gaat. Wanorde, dat de uitbuiting op de een of andere wijze belemmerd of onderbroken wordt. Daaruit verklaart zich ook de tegenspraak, waarin de bourgeois in zijn liefde tot de orde vervalt. Omdat de uitbuiting hem hoogste doel, de productie slechts middel is om tot het doel te geraken, ontziet hij zich niet, door groote uitsluitingen de productie lam te leggen, hoewel hij een groote staking als een aanval tegen de orde brandmerkt. Want de uitsluiting dient er juist voor, de orde weer te bevestigen, n.l. de arbeiders te dwingen tot onderwerping. Doordat de uiterlijke orde, de zekerheid van het bestaan, slechts een middel is, dat onder normale verhoudingen voor de productie van meerwaarde noodzakelijk is maar ondergeschikt blijft aan dit doel, wordt eerst de diepere waarheid begrijpelijk, dat het neerschieten van stakenden en het onzinnig woeden der politie onder de Moabiter bevolking, inderdaad in het belang der «orde» plaats heeft. Wie zich bij het woord «orde», niet meer door den uiterlijk sentimenteelen schijn laat verblinden, maar begrijpt, waar het wezenlijk om gaat, begrijpt ook, waarom in 1871 de moordende soldateska van Mac Mahon en nu de bende relletjesmakers van Hintze, die zich, naar het zeggen van hun leider, slechts liet aanwerven door het verleidelijk vooruitzicht, straffeloos anderen te mogen mishandelen, de redders uitmaken der heilige orde.

Omgekeerd kan de praktijk dezer ordebewaarders slechts tot gevolg hebben, het wezen der burgerlijke orde begrijpelijk te maken tot in de verste lagen der bevolking. Dat zij slechts door zulke elementen in stand te houden is, bewijst hare innerlijke rotheid.

Toen de burgerlijke orde nog de eenig mogelijke was,

moest het verzet der uitgebuiten, zoo het iets wilde uitwerken, noodzakelijk de vorm van wanorde aannemen. Toen ter tijd waren uiterlijke vorm en innerlijke wezen der orde nauw verbonden. Maar sedert dien tijd heeft de maatschappelijke ontwikkeling de burgelijke orde steeds meer tot een onhoudbare, veranderde vorm gemaakt. Een groeiend proletariersleger strijdt voor een nieuwe orde, die niet meer, zooals de oude, bestaansonzekerheid, werkeloosheid, honger, misdaad, moord en een gewelddadige onderdrukking als noodzakelijke bestanddeelen in zich sluit. Tegenover deze nieuwe, opkomende orde kan de oude ons nog slechts als wanorde, als barbarisme voorkomen. Daarom is het niet te verwonderen, dat zij in den strijd tegen het revolutionair proletariaat tot alle mogelijke barbaarsche middelen haar toevlucht neemt. Omdat het arbeidende proletariaat het werk heeft ter hand genomen, om door terzijdestelling der kleine groep uitbuitende parasieten een werkelijk geordende maatschappij, tot stand te brengen, grijpt deze groep naar het parasitaire lompenproletariaat, naar het schuim der bevolking en bestemt dit tot redders van de orde, dat wil zeggen: hun orde.

Dit verschijnsel is ook van beteekenis voor de toekomst. Tot nu toe speelden hier de redders der orde uit de onderste lagen slechts een rol in de economische gevechten, als brekers van stakingen. Op politiek gebied konden zij den voet niet zetten, omdat de handhaving der politieke rechten dezen relletjesmakers veel te hoog gaat. Zoodra evenwel het proletariaat een ernstigen strijd om zijn politieke grondwettelijke rechten moet voeren, en daarbij naar revolutionaire middelen moet grijpen, zullen zij er ook bij zijn. De russische Revolutie heeft ons het lompenproletariaat als politieke factor in handen der reactionairen leeren kennen, als zwarte honderden hebben zij daar in niet geringe mate bijgedragen tot verzwakking der revolutie. Waar de arbeidersmassa's krachtig optraden, verscholen zij zich in hun holen; zoodra evenwel deze massa's niet meer hun volle kracht ontwikkelden, kwamen zij te voorschijn en moordden in progroms de kleinere en afzonderlijke groepen, de intellectueelen en de joden uit. Wij moeten er rekening mee houden, dat ook in West-Europa deze elementen nog een politieke rol zullen spelen.

Voor de heerschende klassen bestaat er alle grond, ze te gebruiken naast hare eigenlijke machtsfactoren, de politie en het militairisme. Want deze gewapende macht bezit altijd nog een zeker gezag, als officieele vertegenwoordiger der wettelijke macht, waardoor men haar niet kan gebruiken voor alles, dan ten koste van dit gezag. Zij zijn te herkennen aan hun uniformen, en wat zij tegen de volksmassa op touw zetten, komt op rekening der regeering en kan tegen deze geweldige verbittering in 't leven roepen. Daarom zal de heerschende klasse met vreugde het gepeupel der onderkruipers oproepen als redders der orde. Wat zij op 't geweten nemen aan moorden tegen de georganiseerde arbeiders, wordt op rekening gesteld van toevallige en persoonlijke uitspattingen. Zij wekken den schijn, als zou een deel van het proletariaat zich keeren tegen het andere deel. Door hun onverantwoordelijkheid en hun misdadige afwezigheid van alle gewetensbezwaren zullen de zwarte honderden tot de meest gezochte helpers der redactie worden in den strijd tegen de revolutie.

Natuurlijk kan het resultaat daardoor niet anders worden. Duitschland is Rusland niet en voor den vasten tred der millioenen-arbeiders zal dit gespuis als kaf verstuiven. Zij zullen alleen maar ervoor zorgen dat de revolutionaire strijd verschrikkelijker en rijker aan offers zijn zal. Maar juist daardoor, dat deze elementen dan als redders en bewaarders der burgerlijke orde optreden, zal die orde zelf voor de vreedzame burgers tot een ondragelijke toestand worden. En dan zal ten slotte het georganiseerde proletariaat blijken de werkelijke redder der orde, de eenige macht te zijn, die de maatschappij uit deze anarchie tot een wezenlijke orde kan opheffen.

A. P.

Een waarschuwend voorbeeld.

I.

Dat het met de Rotterdamsche arbeidersbeweging treurig geschapen staat, was voor allen, die eenigszins met de toestanden in het middenpunt van het Nederlandsche economische leven op de hoogte zijn, sinds geruimen tijd geen geheim.

In den jongsten tijd zijn er enkele dingen gebeurd, die zelfs de anders nog al tot optimisme geneigde „leiders" der Rotterdamsche arbeiders met ongerustheid hebben vervuld. En sinds eenige weken zien wij dan ook 't schouwspel, dat men van de zijde der Arbeiderspartij openlijk met de erkenning komt, dat 't er beroerd in Rotterdam voor staat en dat er wat gedaan moet worden. De feiten spreken dan ook in den laatsten tijd een beetje al te duidelijke taal.

Wanneer een partij als de Arbeiderspartij, die er prat op gaat, dat zij in haar 16-jarig bestaan het vertrouwen van de arbeidersklasse heeft verworven, voor zoover die niet meer achter de kerkelijke partijen aanloopt, wanneer die partij zooals j.l. Zondag wanneer zij een protest-vergadering belegt om te protesteeren tegen een ontwerp als dat van de 40 millioen voor kustverdediging, niet meer dan een 500 menschen weet bijeen te krijgen en dat in een stad van meer dan 400000 inwoners, dan is dit op zichzelf al een sterk staaltje van slapte, machteloosheid en geringen werkelijken invloed. Vooral als men bedenkt, dat 't hier ging om een protest tegen een ontwerp van de clericale regeering, tegen welke de actie dier Arbeiderspartij zich meer speciaal richt. Vijfhonderd menschen, dus nog niet eens zooveel als zij leden telt in de stad; geen tiende deel van 't aantal kiezers, die op haar stemmen!*) Zelfs al haar leden, laat staan een eenigszins aanmerkelijk deel van haar kiezers vermag zulk een partij dus bij een zoo bij uitstek gunstige gelegenheid niet naar een vergadering op Zondagmorgen te krijgen. Men behoeft ons niet te vragen hoe groot haar werkelijke invloed is op de duizenden en tienduizenden, die juist in de groote transito-stad zelfs het kiesrecht missen en buiten elken vorm van deelneming aan de arbeiders beweging staan.

Een dergelijk staaltje van den geringen invloed dien de Arbeiderspartij uog op de massa's dor arbeiders uitoefent, zou echter nog niet in staat zijn geweest grooteren indruk te wekken in haar kamp. Sterker hebben andere feiten van den jongsten tijd tot 't gemoed gesproken.

Bij de jongst gehouden verkiezing voor den gemeenteraad in het district, waarvan de S. D. A. P. zich reeds voor drie jaar ongeveer meester dacht, in Rotterdam I, waar de meeste gemeentewerklieden wonen, die, voor zoover ze in den Bond van Gemeentewerklieden vereenigd zijn, onder leiding staan van N. van Hinte en anderen, fanatieke Arbeiderspartijers, behaalde haar populaire candidaat, secretaris van den R B.B., even 1100 stemmen, d.w.z. niet meer dan de minst bekende harer candidaten in 1907 behaalde en bijna 900 minder dan bij de kamerverkiezing van 1909 op haar candidaat werden uitgebracht. Liberaal en klericaal kwamen hier beide ver boven en het gevolg was, dat de liberalen, die dit district reeds drie jaar geleden voor zich als verloren beschouwen, er met behulp van de Arbeiderspartij — al wordt die steun nu niet door de afdeeling verleend — weer een zeteltje veroverden.

Dit feit bracht den jongen heer Heykoop, gemeenteraadslid en tot voor korten tijd ambtenaar van den Bestuurdersbond in 't geweer en deze schreef een stuk in *'t Volk*, waarin hij met de noodige slagen om den arm constateerde, dat de Rotterdamsche beweging niet weinig maar veel ontbrak. Hoe komt 't, vraagt hij daar, dat ondanks den gunstigen economischen bodem voor onze partij, de arbeidersbeweging in Roiterdam stilstaat, ja achteruitgaat? Hoe komt 't dat wij, Arbeiderspartij, nog steeds de verliezen niet te boven zijn, geleden door den uittocht der Tribunisten? Antwoord op deze vragen gaf dit jonge mensch niet. Alleen stamelt hij iets over gebrek aan diepte van propaganda en komt op 't slot met een remedie, dat in de gegeven omstandigheden meer een hoon dan een ernstig voorstel lijkt: een dagblad! Op dit stuk is zoowel in het plaatselijk blaadje der Arbeiderspartij als in *Het Volk* een heele serie ingezonden stukken gevolgd, ten deele ook andere vragen behandelend, namelijk of het juist was, dat de afdeeling I der Arbeiderspartij bij de jongste herstemming in dat district de kiezers geadviseerd had zich van stemmen te onthouden, waar het ging tusschen de Unie-liberaal D. de Klerk en een clericaal, en of het gewenscht was weer tot den vroegeren organisatievorm terug te keeren, èèn afdeeling in de geheele stad in plaats van vijf. Middelerwijl kwam een nieuw feit van achteruitgang en stilstand getuigend de Arbeiderspartij verrassen. Bij de tusschentijdsche verkiezing voor de Tweede Kamer daalde het stemmencijfer vergeleken bij dat van de verkiezing in 1909 met een 50-tal stemmen. Op zichzelf zou dit nu niet veel indruk gemaakt hebben, indien 't niet als een bevestiging was gekomen van den indruk, gewekt door de overige feiten.

Gelijk men zich misschien zal herinneren, wezen wij er reeds bij de verkiezingen van 1909 op, dat de Arbeiderspartij, niettegenstaande het stemmencijfer op haar candidaten uitgebracht, toen absoluut nog tamelijk wat vooruit was gegaan, reeds toen inderdaad geen reden had zich over den uitslag te verheugen. Immers het aantal stemmen, dat zij toen in de geheele stad op zich vereenigde bedroeg 16,3 % van het aantal stemmen, terwijl dat percentage in 1907 bij de Statenverkiezingen, die toen een eveneens sterk politiek karakter droegen, 18,1 % had bedragen. Feitelijk was er reeds in 't vorige jaar dus achteruitgang van den „electoralen" (verkiezings)-invloed der Arbeiders-partij te bespeuren.

De leden der Arbeiderspartij, die zich nu over den toestand te Rotterdam hebben geuit, de heeren Heijkoop en Bosman, komen deze onze kritiek thans ten volle bevestigen. Sinds 1907 zeggen zij is er *daling* van het aantal leden, achteruitgang van den electoralen invloed, verslapping van de propaganda.

En die daling en achteruitgang beperkt zich niet tot het geheel der politieke beweging.

De klachten over de slapte in de Rotterdamsche vakbeweging waren ook reeds lang niet van de lucht en, wat de eenmaal bloeiende en socialistische coöperatie Voorwaarts betreft, iemand, die het weten kan, de heer Bosman, een van haar opzichters, bevestigt nu in *Het Volk* wat wij al voor twee jaar voorspelden en wat wij een jaar geleden constateerden, namelijk, dat die instelling een dood-ordinaire dividend-machine is geworden, welke, wat erger is, stagneert (stilstaat).

Omtrent de vakbeweging blijkt uit het jongste verslag van den R. B. B., dat het ledental der bij die organisatie aangesloten vakvereenigingen in het afgeloopen jaar is *gedaald* met 156, dat der algemeene vereenigingen met 571. En dat in een jaar van economischen opbloei! Een cijfer dat temeer treft, wanneer wij bedenken, dat het ledental b.v. in het boekjaar 1906—07, onmiddellijk voorafgaande aan de economische crisis steeg met 1413 leden en het cijfer van 6955 bereikte. Nu bedraagt het nog slechts 6049. Niemand kan voor die daling meer de economische crisis verantwoordelijk stellen, welken gevolgen in den zomer van 1909 voor Rotterdam althans overwonnen waren.

Het is dus niet te verwonderen, dat over deze resultaten der arbeidersbeweging in haar geheel zelfs onder de leiders der Arbeiderspartij een gevoel van malaise heerscht. Ook het hoofdorgaan der Partij heeft over dien toestand zijn ontevredenheid betuigd.

Wij wilden de volgende maal nu eens nagaan, welke oorzaken de woordvoerders der Arbeiderspartij, voor zoover ze er zich over hebben uitgelaten, voor dezen gang van zaken opgeven en nagaan, wat de werkelijke oorzaken er van zijn.

v. R.

*) Het was in Amsterdam en in Utrecht met het «protest» der Arbeiders-Partij al niet anders gesteld. RED.

Wibaut's Verweer.

In *het Weekblad* van 28 October schrijft Wibaut een stuk tot verweer tegen ons opstel van 22 October waarin zooals men zich herinneren zal, kritiek werd geleverd op een nieuw artikel door Wibaut voorgesteld als lid van de commissie uit den Amsterdamschen Raad tot regeling van de Rechtspositie der Gemeenteambtenaren en beambten. Wij vangen aan met te constateeren dat Wibaut toestemt dat ingeval van staking door gemeentewerklieden en ambtenaren als onderdeel van een politieke staking der geheele arbeidersklasse zijn inlasch in de ontwerp verordening slechts blanco papier zal zijn. Ingeval de arbeiders de nederlaag lijden zegt Wibaut zouden: »De gestaakt hebbende ambtenaren (worden) behandeld als wat ze zouden zijn, overwonnenen.» Maar de politieke staking is niet de eenig denkbare. Daarnaast ziet Wibaut de mogelijkheid van staking, in een enkele afdeeling van Gemeentedienst, of in een bepaald gemeentebedrijf, of in een of meer afdeelingen van Gemeentedienst of Gemeentebedrijven tegelijk. Daardoor dient het door hem ontworpen artikel, in dien gedachtegang moeten zijn beschouwingen worden gezien.

Van onzen kant willen wij in het licht stellen, dat de Gemeente Amsterdam is de grootste werkgeefster in ons land. Ingeval van staking in een of meer bedrijven zal al wat kapitalist is zich scharen achter de gemeentelijke overheid. Haar nederlaag is een debacle voor heel de kapitalistenklasse. Losse werklieden, arbeiders uit andere vakken van gemeentebedrijf zoo mogelijk, alsmede artillerie en geniesoldaten zullen direct worden in het werk gesteld om het tekort van arbeidskrachten te dekken. Kortom met alle middelen zal de Gemeente als vertegenwoordigster van den klassestaat op plaatselijk gebied de arbeiders probeeren neer te slaan. Indien de waterleiding niet functioneert, het gas niet kan ontstoken worden, de electrische stroom niet meer vloeit voor de Gemeente-tram, dan eerst recht zal de middenstand, de groote burgerij en een deel van het nog niet tot bewustzijn van zijn klassetaak gekomen proletariaat schuimbekken van woede tegen de stakers. De stakers van hun kant kunnen niet toelaten zoo ze in één gemeentebedrijf staken, dat vaklieden uit een anderen tak van dienst hen vervangen. Alle reserve aan werklieden die de Gemeente oproept zullen de stakers terughouden met alle middelen waarover ze op dat oogenblik kunnen beschikken. Staking in één gemeentebedrijf brengt allicht staking uit solidariteit in andere gemeentebedrijven mee. Zoo geen staking dan beperking van den dienst of stilstand omdat als *regel* de gemeentebedrijven nauw in elkaar grijpen.

Zelfs als de staking geen politiek karakter heeft, krijgt een staking in de voornaamste gemeentebedrijven te Amsterdam die zich richt tegen den Raad tegen B. en W. waarachter de heele bourgeoisie zich schaart, *het karakter van krachtproef tusschen de klassen, tusschen bourgeoisie en proletariaat en daarmee een fel politiek een bij uitstek sterk klassekarakter.* Heel de onderscheiding van Wibaut tusschen *bedrijfsstaking* en *politieke staking* van gemeente werklieden en ambtenaren wordt door de praktijk van den klassenstrijd bij den tegenwoordigen stand van de tegenstelling tusschen kapitaal en arbeid te niet gedaan. Al de fraaie gedachten die hij hierover uitspint geven wij hem present.

Wij laten nog eens de betrekkelijke zinsnede de revue passeeren die Wibaut in de toelichting heeft gezet: «In den gedachtengang van ondergeteekende wordt gesteld, *dat ingeval van dienstweigering door tijdelijke tewerkstelling van andere krachten* (wij cursiveeren) voor den tijd dat de zaak bij de commissie van beroep in onderzoek is, *in den dienst zal worden voorzien.*» (Wij cursiveeren).
Dus zal eventueel als de arbeiders eenmaal vervangen zijn „recht" over hen worden gesproken door een „onbevooroordeelde" commissie. Gij stemt dus toe, zoo zal een zijn klassebelang begrijpend bourgeois zeggen, dat de Gemeente in den dienst moet voorzien door „tijdelijke krachten". Gij Wibaut, zoo ge zegt socialist, begrijpt zoo ge dit eenmaal in het algemeen belang toestaat dat het aan ons zal staan om de met uw socialistisch goedvinden aan den arbeid gestelde „tijdelijke krachten" duurzaam in onzen dienst te nemen. Juist zooals Vliegen op het Congres voor Gemeentebedrijven door den Heer Patijn van de Liberale Unie werd gebruikt om aan te toonen dat staking in het gemeentebedrijf van bourgeois' standpunt niet kan worden geduld, zoo zal in het vervolg het kind van het reine wetgeversvernuft van Wibaut dienst doen om de gemeentewerklieden te nekken, het stakingsrecht aan te vallen en het socialisme met de gedachten van Wibaut te blameeren. Zwak zijn de arbeiders nog in organisatie, in bewustzijn, in scholing. Hen sterk maken kan alleen door geen jota toe te geven aan de heerschende klasse: De Gemeente als vertegenwoordigster van het kapitalisme verdient een even scherp wantrouwen als welke particuliere werkgever ook. Ook zij is de vijandin van onze klasse. Toegeven dat de Gemeente in tijden van staking „tijdelijke krachten" mag tewerkstellen is zich stellen op haar standpunt. Dat Wibaut als uitkomst van zijn eigen denkarbeid meent te mogen constateeren, dat zulke „tijdelijke krachten" niet met „vijandelijk oog" door de ambtenaarsorganisatie zouden worden aangezien bewijst hoe ver Wibaut van het proletariaat staat. Het bewijst meer nog. Het toont aan hoe een onvervalscht product Wibaut's voorstelling is van den troebelen gedachtegang van de leiders der S. D. A. P. Het stond nooit vast in de arbeiderspartij wie onderkruiper was, althans in de laatste vier jaar niet. Onderkruipers worden daar beschermd door de „leidende organen". Het hoogtepunt van dezen arbeiders-vijandigen gedachtengang vindt men in het gedrag van de arbeiderspartij tijdens de bouwvakstaking. Het „rekening houden met de werkelijkheid" op deze wijze is niet anders dan een nieuwe oplaag van het reformisme. In gedachte klopt Troelstra Wibaut op de schouders om hem te vieren als

„practisch man". Gij Wibaut wilt door een gemeente verordening iets bereiken, gij wilt iets regelen, wat afhangt van de reëele machtsverhoudingen tusschen de klassen. Niet op het Prinsenhof maar daarbuiten in den aanwas van socialistisch bewustzijn ligt de ombuiging van de rechtsverhoudingen, waarop de gemeentewerklieden en ambtenaren alleen kunnen hopen en vertrouwen. *Alle rechtsvragen zijn machtsvragen.* Slechts door de macht van het heele proletariaat, mits in onverzoenlijke oppositie tegen alle geledingen van de burgerlijke partijen, kunnen Gemeentewerklieden indien zij zelve hard meedoen, de kapitalistische overheid, figuurlijk gesproken met het mes op de keel, iets afdwingen. De gemeentewerklieden en ambtenaren zijn zwak zegt Wibaut. Het is dus allereerst blijk geven van eenig primitief socialistisch inzicht te bezitten, zoo men niet verwacht dat deze zwakte per *gemeenteverordening* kan worden veranderd in meerdere sterkte.

Wibaut is blijkbaar ongeduldig als lid van de S. D. A. P. Wat hij wil kan slechts het product zijn van de macht der geheele arbeidersklasse.

O. V.

Vrouwenrubriek.

Verbod van Vrouwenarbeid.

Van verschillende kanten (in „*Het Volk*" van 9—24 September wijdt H. S. VI artikelen aan het vraagstuk; „De Prol. Vrouw", de Vereeniging voor Staathuishoudkunde en statistiek, enz. schenken er hun aandacht aan) wordt het vraagstuk over den arbeid der gehuwde vrouw weer naar den voorgrond gedrongen.

Geen wonder! Dit vraagstuk is van zeer groot belang en er zal nog heel veel tijd moeten verloopen alvorens de verschillende politieke partijen en richtingen een bevredigende oplossing in deze zullen hebben gevonden.

Het is daarom, dat we nogmaals de aandacht onzer partijgenooten en van de lezers van ons blad op dit speciale vraagstuk onder de vele kwesties die ons voortdurend bezig houden willen vestigen.

Vóór alles staat vast, dat het al of niet als loonarbeidster werken der gehuwde vrouw niet afhangt van de *idee*: „de moeder behoort bij hare kinderen" doch van wat zich wezenlijk in de maatschappij vertoont, n.l. dat de vrouw als goedkoope werkkracht in alle hoog-ontwikkelde industrieele landen zeer gewild is en dat het aantal gehuwde zoowel als ongehuwde loonarbeidsters nog altijd toenemende is.

Wanneer we spreken van verbod van arbeid voor de gehuwde vrouw dan bedoelen wij **alle** werkende vrouwen. Wij maken geen scheiding tusschen de moeder kantoorschrijfster, onderwijzeres, enz. en de moeder werkvrouw, textielarbeidster. Voor alle gehuwde vrouwen gelden dezelfde regels der natuur als ze kinderen en een gezin te verzorgen hebben.

Het eenige verschil dat **wij** kunnen vinden is, dat de moeder fabrieksarbeidster haar loon wel zoo dringend noodig zal hebben als de moeder onderwijzeres. Hier nemen we deze voorbeelden als vertegenwoordigsters van bepaalde maatschappelijke groepen.

Elke vrouw die loonarbeidster en moeder tevens is wordt uit den aard der zaak te zwaar belast. Het natuurlijke gevolg hiervan is, — en dit geldt in hoofdzaak voor gezinnen die door te weinig inkomsten geen hulp kunnen koopen — dat huisgezin en kinderen soms de allernoodzakelijkste en altijd behoorlijke verzorging missen. En toch, dezelfde drift die haar tot haar kinderen en gezin roept, drijft haar ook met kracht naar de fabriek.

Bij mijn kleintjes blijven of ze gebrek laten lijden? Ziedaar een vraag die de moeder te beantwoorden heeft en ongetwijfeld zal ze harden strijd met zich zelve door te maken hebben. En alvorens ze een besluit in deze neemt zal ze zeker herhaaldelijk overwegen.

We nemen aan dat de moeder in het algemeen liefst bij de kinderen en het gezin blijft, maar hoe wordt de toestand van het gezin dat daardoor voor een zeer groot deel gebrek krijgt aan het alles beheerschende, aan levensonderhoud?

De ervaring leert ons, dat moeders die te kiezen hebben tusschen gemis voor hare kinderen aan opvoeding, verzorging, zindelijkheid, enz. en voeding, verwarming, kleeding, enz., het laatste kiezen boven het eerste.

En dat is zeer natuurlijk. De krachtigst sprekende drift bij den mensch is altijd geweest en is dit nog bestaan blijven, leven!

Zoolang nu de kapitalistisch ingerichte maatschappij de gehuwde vrouw naar den loonarbeid drijft, moet haar de vrije keuze gelaten worden.

Over het algemeen is het haar best toevertrouwd, niemand weet beter wat voor 't gezin en de kinderen het meest voordeelig is, onder de gegeven omstandigheden, dan de vrouw, de moeder zelve. Naar wat het *beste* is, dat laat de maatschappij niet toe te vragen.

Het is daarom dat wij nooit mogen overgaan te agiteeren voor verbod van vrouwenarbeid. Wat we te bestrijden hebben is het kapitalisme, waar we voor te werken hebben is, dat de vrouw gehuwd of ongehuwd deelneemt aan den strijd dáártegen. Wij hebben ervoor te werken dat de vrouw klaar inzicht krijgt in de oorzaken, die haar noodzaken het gezin te verlaten en dat ze leert kennen de middelen ter bestrijding van het kwaad, kortom het weten moet haar worden bijgebracht, dat alleen de arbeidersklasse, eens gekomen tot macht, een eind zal kunnen maken aan het ellende-leven der massa.

R. V.—S.

Werkt met de Kiesrecht-Brochure.

Parlementaire kroniek.

Bakkerswet.

Na afloop van de Algemeene beschouwingen is de discussie over de Bakkerswet uitgesteld tot Februari van het volgend jaar, en het eenige resultaat is tot dusver de aanneming van de motie, door Troelstra gemeenschappelijk met den Werklieden-verbonder de Klerk ingediend, en waarbij de Kamer den Minister verzocht te overwegen „de opneming van een regeling betrekkelijk den arbeidsduur in het Ontwerp Bakkerswet." Wil dit zeggen dat de Kamer onder den indruk was van de geweldige agitatie der arbeiders, die de redevoeringen van de socialistische afgevaardigden met revolutionnaire kracht bezielde? 't Lijkt er niet naar. Integendeel is met allerlei uitlegkunst de bovenvermelde motie eerst zóó ontzield, dat zij zonder hoofdelijke stemming kon worden aangenomen; de ergste reactionnairen, als de jonkers Lohman en van Karnebeek waren er toen voor. Er staat dan ook in de motie niet anders dan dat een regeling gewenscht is, maar niet — en daar komt 't op aan — welke regeling. Dat het een 10-uren dag zal worden is niet waarschijnlijk; 't kan een 11-uren dag zijn, misschien ook wel een 12-uren dag met nog op Zaterdag eenige uren langer. Dat denkbeeld van een 12-uren dag is zelfs al door een christelijk kamerlid in overweging gegeven; door den heer Snoeck Henkemans. Deze heeft een amendement ingediend, waarin de 11-uren dag staat; maar hij heeft zich gehaast er bij te zeggen: „Natuurlijk zou het ook mogelijk zijn hiervan voorloopig te maken 12 uren." Zoo zijn de resultaten van de „schitterend geslaagde" 10-uren-actie van S. D. A. P. en N. V. V.

Of eigenlijk is het resultaat nog minder. 't Is nog lang niet zeker, dat de Minister aan den door de Kamer uitgesproken wensch gevolg behoeft te geven. De motie is eerst aangenomen, nadat Minister Talma haar uitdrukkelijk zóó had uitgelegd, dat de bedoeling zou zijn, dat hij de *mogelijkheid* van een regeling van den arbeidsduur nog eens zou overwegen; maar 't zou kunnen gebeuren, dat hij bij de Kamer terugkwam met de boodschap, dat het niet mogelijk was, die regeling in de wet op te nemen. Nu is er niemand, die aan die onmogelijkheid gelooft; 't is alleen een kwestie van macht, een strijd tusschen de krachten van groot- en kleinbedrijf, die op 't oogenblik nog tegen elkander in evenwicht schenen te staan.

Zeker is daarbij alleen, dat er voor de arbeiders wel niet veel goeds van zal komen. Winnen de grootkapitalisten 't spel, dan zal er wel een maximum-arbeidsdag vastgesteld worden, vermoedelijk een die den in de fabrieken bestaanden toestand ongeveer zal bevestigen. Maar dan zal zonder twijfel ook op een of andere wijze de nachtarbeid bestendigd worden. — Winnen de kleine baasjes het, dan wordt de nachtarbeid afgeschaft, maar voor het dagwerk een bijna onbeperkte arbeidsduur toegelaten. In dit geval zal — Troelstra heeft het erkend — bijna zeker „in de kleine bakkerijen verslechtering van den toestand der gezellen plaats vinden". Toch schijnt dit voor Schaper nog geen reden te zijn om zich met beslistheid tegen Talma's misproduct te keeren. Schaper doet zelfs een beroep op „de mannen van links" om, ook wanneer het wetsontwerp ongewijzigd blijft, „niet het onderste uit de kan te willen hebben". En hij voegt er aan toe:

Hoe ook dit wetsontwerp moge uitvallen, de nachtarbeid der bakkers moet worden afgeschaft. De hulp van links is daarbij noodig, dit blijkt duidelijk.

Behalve dat op te maken valt, hoe gezellig de Appingedamsche afgevaardigde zichzelf schikt onder „de mannen van links", staat dus vast, dat hij bereid is mee te werken tot aanneming van een wet, die aan de arbeiders verslechtering zal brengen. Een fraaie „arbeiderspartij".

B. C.

Van het Partijbestuur.

Het P. B. nam in zijn vergadering van 29 October een besluit in zake de actie voor het Algemeen Kiesrecht-petitionnement. Daarbij werden afzonderlijk in stemming gebracht het in ieder geval *onderteekenen* van het petitionnement en het stellen van een bepaalde voorwaarde voor het deelnemen aan de petitionnements-*actie*.

Het eerste punt: het P. B. wekt de leden der partij op, het petitionnement te onderteekenen, werd aangenomen met 4 stemmen voor, 3 tegen.

Het tweede punt: aan het Komitee van actie wordt een conferentie aangevraagd; op die conferentie wordt voor deelnemen aan de actie de voorwaarde gesteld, dat onze partij op de vergaderingen het vrije woord zal mogen voeren met eigen sprekers, werd aangenomen met 1 stem tegen.

De conferentie zou reeds den volgenden dag worden aangevraagd.

Verder werd mededeeling gedaan dat van de 7 candidaten, die voor de vervulling van het secretariaat-penningmeesterschap der partij waren gesteld, alleen J. C. Ceton zich bereid had verklaard de functie te aanvaarden. Er behoeft dus hiervoor geen referendum plaats te hebben. Tot 30 November blijft het secretariaats-adres:

M. Mensing.
Laing's Nekstraat 33.

Het antwoord der S. D. A. P. om onze aanvraag om een konferentie luidt als volgt:

Amsterdam, 2 November 1910.

Aan het Bestuur der Soc. Dem. Partij. Alhier.

In antwoord op Uw schrijven van den 30 October l.l. bericht ik U, dat een door U gevraagde samenspreking met het Partijbestuur der S. D. A. P. ons niet noodig voorkomt, aangezien de grondslag, waarop de actie voor het petitionnement zal worden gevoerd is vastgelegd in het adres, zooals dit door het P. B. is opgesteld, dat verder de wijze, waarop de actie zal worden gevoerd reeds is bepaald door het Comité van Actie, daartoe door het P. B. der S. D. A. P. benoemd. De verdere leiding van de geheele petitionnementsactie berust bij dit P. B. en geenerlei invloed uwerzijds daarop kan worden aanvaard,

Namens het Dag. Bestuur,
J. G. van Kuijkhof
Secretaris.

Van de Afdeelingen.

Amsterdam. Woensdag j.l. vergaderde de afdeeling huishoudelijk. Het benoemen van een gedelegeerde voor de Zaaier werd uitgesteld tot de volgende vergadering. Een groot deel van de vergadering werd besteed aan bespreking van het standpunt ten opzichte van het kiesrechtpetionnement. Een voorstel het P. B. te verzoeken, een petionnement op touw te zetten werd met groote meerderheid verworpen. Eveneens een voorstel om de houding van ons P. B. in deze af te keuren en in geen geval mede te deelen aan de actie van het petitionnement en de teekening daarvan. Ten slotte werd met kleine meerderheid een voorstel verworpen, waarin de meening werd uitgesproken, dat, na het besluit van het P. B. der S. D. A. P. (zie de brief van het P. B. in dit nummer) wij ons aan de geheele actie zouden hebben te onttrekken en ook het petitionnement niet teekenen. Daarmede werd de houding van het P. B. onzer partij in dezen dus goedgekeurd.

Zondagmiddag sprak Helsdingen tegen het klerikale voorstel tot instelling van een fonds ter kustverdediging. De vergadering was slechts matig bezocht. Na den S. D. A. P.er Wansbeek kwam ook Wijnkoop tegen de slappe rede van Helsdingen op. Het antwoord van Helsdingen was: dat zijn handen hadden gejeukt om Wijnkoop een aframmeling te geven. Men ziet hieruit de volkomen onmacht der Arbeiders Partij.

Den Haag. De openbare vergadering van de S. D. A. P. over het 40-millioenfonds — aangekondigd met „vrij debat" — is weer een ouderwetsche herrievergadering geweest. Nauwelijks had De Visser zich voor het debat aangemeld, nog voordat hij een woord had gezegd, werd de vergadering al woelig. Onder steeds stijgend rumoer en geschreeuw slaagde hij er in gedurende 20 minuten aan 't woord te blijven, totdat het hem tenslotte door gehamer van den voorzitter en ontzettend lawaai werd belet. Samson, die ook het woord had gevraagd, werd 't in het geheel niet gegeven.

Toen Schaper zou antwoorden gebeurde er echter iets, waarop de dompers niet hadden gerekend. Onze menschen betaalden hen nl. met gelijke munt; en evenals Schaper in de Kamer voerden wij obstructie tegen de „smerige bende". Een kwartier lang kon Schaper geen woord uitbrengen. — Wij wonnen twee leden.

* * *

Als vervolg op de openbare vergadering van den Socialistenbond, waar Coltof debatteerde tegen Samson en Hooze, heeft deze bond aan Coltof een openbaar debat met Samson aangeboden over het beginselprogram van den Socialistenbond. Dit debat heeft plaats a.s. Zondagavond 7 uur in het Geheelonthouderskoffiehuis. Ieder spreekt eerst een uur, daarna een half uur.

Leiden. Ook de cursussen met De Wolff en Wijnkoop zijn goed geslaagd, ofschoon de laatste door een gelijktijdige verg. van den L. B. B. iets minder bezocht was Er was eenig debat met een Marxist uit de S. D. A. P. Ook stelde een partijgenoot een vraag omtrent het door *De Klok* op touw gezette en door *Het Volk* overgenomen Haagsche relletje. Wijnkoop verklaarde het verhaal van *De Klok* voor onwaar.

De afd. heeft een eigen maandblaadje opgericht „De roode vaan."

Ontvangen voor de kettingmakers: van twee diamantbewerkers *f* 0.50.

Leeuwarden. Onze eerste cursusvergadering voor dezen winter is tamelijk goed geslaagd. Op uitmuntende wijze werd door S. de Wolff voor ons behandeld het onderwerp: Crisis en werkeloosheid. We wonnen 1 nieuw lid.

Zondag trad hier voor de Arbeiderspartij op de revisionist Leeuwenburg over de 46 millioen. Een onzer partijgenooten kwam in debat. Leeuwenburg, wiens zuiver-militariste rede door onzen debater aan de kaak werd gesteld, kon niet anders antwoorden dan met een scheldpartij op Wijnkoop en de *Tribune*. Wij kwalificeeren zulks als een teeken van bewuste onmacht.

Utrecht. Zondagavond spraken hier voor een publiek kleiner dan het aantal leden der S. D. A. P. Van Leeuwen en Ter Laan over het klerikale voorstel voor de kustverdediging. Wijnkoop kwam in debat voor het socialistische anti-militairisme.

AGENDA:

Huish. Verg. Den Haag:

Het bestuur besloot eenstemmig, de volgende motie aan de huish. verg. voor te leggen:

„De afd. Den Haag S. D. P.,

kennis genomen hebbende van het advies van het P. B. om het Volkspetitionnement voor Alg. Kiesr. te teekenen;

overwegende dat onder onze huidige politieke machtsverhoudingen dit volkspetitionnement niet is een versterking van den strijd voor alg. kiesr., maar een poging om de propaganda voor scherper strijd van de baan te schuiven, dus in werkelijkheid strekt tot verzwakking van dien strijd;

is van oordeel dat deze poging door onze partij behoort te worden ontmaskerd, dus zeer zeker niet gesteund,

en besluit aan het P. B. te verzoeken de uitvoering van zijn advies op te schorten totdat daarover de partij — na ruime discussie — haar oordeel zal hebben vastgesteld."

Korrespondentie. Nog moesten enkele stukken — ook propaganda stukken — blijven liggen.

Advertentiën.

S. D. P. Afd. ROTTERDAM

GROOTE OPENBARE CURSUSVERGADERING

op Maandag 7 November a.s., 's avonds 8½ uur, in zaal II Vereenigingsgebouw, Goudsche weg, over de Fransche Spoorwegstaking en de Revolutie in Portugal. Sprekers: L. de Visser (den Haag) en Dr. W. v. Ravesteijn.

Entree 5 Cent. Leden vrije toegang.